

TARUPETTAI

KARULA RAHVUSPARGI INFOLEHT nr. 15

suvi 2003

Suvi on aeg, mis linnamehele puhkuseks ja maamehele töötamiseks. Rahvuspargis saavad mõlemad kokku - on kibedaim hooaeg külastajate poolest ja tihedamad tööpäevad niitmisel ja maastikuhooldusel. Tänavu on rahvuspargis külalisi rohkem kui mullu, aga õnneks on rohkem ka karjaloomi, kes Karula mägesid puhtaks söövad. Siis on Karula künkaid ilusam vaadata nii talu- kui autoaknast. Seepärast on lehmad tähtsamad kui külalised ja nende pilt kaunistab "Tarupettai" suvenumbri avalehte, lugemist on lehes ka.

Seekord luubi all:

- ◆ *Algas kultuuripärandi kaitse projekt Karula rahvuspargis.*
- ◆ *Asutati MTÜ Karula Hereford. Maaelu arengu kava 2004-2006*
- ◆ *Saab veel esitada taotlusi loodushoiutoetuste saamiseks.*

Asutati lihaveise kasvatamise ühing

1.juunil 2003 toimus Kolski külas Tarupedäjä talus MTÜ Karula Hereford asutamiskoosolek ning piknik.

Kokku oli tulnud hulgaliselt huvilisi, sealhulgas nii tuntud tegijaid kui ka alles mõtetes lihaveisekasvatusega alustajaid. Räägiti erinevatest lihaveise tõugudest, nende pidamistingimustest ning jõuti arusaamale, et siinsele maastikule sobib kõige paremini hereford. Ühiste jõududega oleks lihtsam karja soetamine ja aretamine, söötade varumine ning turustamine. Kõik see olekski vastloodud MTÜ eesmärk.

Peale 2-tunnilist arutelu koguneti mäele grillahju juurde, et ligaste külast pärit grillmeisteri poolt valmistatud herefordi liha maitsta. Hõrgutavat grill-liha olid maitsta tulnud ka ümberkaudsetest küladest ning suurematest linnadest kohale tulnud külalised. Meelelahutuseks oli kohale kutsutud Võrumaa parimaid pillimehi Eino Kartsep, kes peale muusikapalade esitamise palju põnevaid hetki rahvalike mängude näol organiseeris. Ühiselt valiti välja ka klubi aasta vein.

Vahepaladeks rääkisid asjatundjad erialast juttu lihaveisekasvatusest. Kõnelejaiks olid konsulent Reet Toi Eesti Tõulooma kasvatajate ühistust ning Vallo Kruusimägi Evalo Agrost.

Õhtuhämaruses mindi laiali veendumuses, et asutatud on õige asi, mis külaelu siinmail oluliselt edasi viia võib. Iseäranis hea meel oli Kolski külavanemal Vello Kargajal, kelle õuel juba aastaid nõnda palju rahvast korraga viibinud polnud.

MTÜ Karula Hereford juhatus

Kaika kandi rahvakoosolek

15.juunil toimus Kaika koolimajas Kaika kandi rahvakoosolek, kuhu olid kutsutud Kaika kandi viies külas elavad inimesed, et arutada kodukandi praegust olukorda ja tulevikuarengut. Koosoleku alguses luges Evi Mändik ette oma meeleoluka luuletuse, mille oli pühendanud just sellele päevale. Koosoleku päevakorrajärgselt tutvustas Irje Karjus Kaika kandi arengukava tegemise senist käiku – tekkinud probleeme ja nende lahendusi. Kaika kandis tegutseb tänaseks 4 mittetulundusühingut: MTÜ Kaikamäe, Kaika Maanaiste Selts, Karula Hoiu Ühing, Piirialade ja Ääremaade Toetuse Agentuur. Lisaks tegelevad kohaliku elu arendusega ettevõtjate ühendus Metsa-

moori Perepark, riigiettevõtetenä Karula Rahvuspargi Administratsioon ja Antsla Metskond. Kui lisada veel paar OÜ-d ja ettevõtjad, kujuneb pilt arenguvõimelisest külast. Et piirkonna areng oleks kõigile meele järgi, tuleb saavutada kohalikud kokkulepped ja panna panna arengusuunad. On tekkinud reaalne vajadus ühise arengukava järgi ja seda on ka asunud usinalt Kaika kandi aktiivi poolt kokku panema.

Järgnevalt tutvustas Andy Karjus Kaika kandis läbiviidud ankeetküsitluse tulemusi ja kokkuvõtteid. Ankeetküsitlusest selgus, et see oli läbi viidud täiesti õigustatult, kuna tulemused erinesid rahvastikuregistri andmetest. Muu hulgas selgus, et Kaika kandi

elanike keskmine vanus on 41,2 aastat. Kõige „noorem“ küla Jõepera, kõige „vanem“ Ähijärve. Kõige rohkem põliselanikke on Kaika külas. Kokku on elanikke 199 koos ajutiste elanikega. Tööealisi inimesi 107, teine pool on pensionärid ja lapsed. Suhteliselt palju on kesk-eri ning kõrgharidusega inimesi. Leibkondi on Kaika kandis 85, neist 36 soovib interneti püsiühendust ja 46 omab sõiduvahendit.

Ankeetküsitluse põhjalik kokkuvõte valmib arengukava tegemise käigus.

Edasi viidi 3 grupitööd ja arutlust. Esimest grupitööd juhtis Pille Tomson: Kaika kandi probleemid, võimalik lahendus nendele ja kelle ülesanne see on. Esimesteks probleemideks kõikide gruppide puhul olid väga halvad teeolud. Seda tuleb ühis jõuna lahendada asuda.

Teine grupitöö, mida juhtis Irje Karjus, pidi selgitama ideesid Kaika kandi arenguks 10 aasta jooksul. Siit selgus muu hulgas, et tähtsaks on oma ümbruse korrastamine, viidastamine, Haabsaare seltsimaja ning Kaika koolimaja väljaehitamine ja arendamine

külakeskuseks.

Kolmas grupitöö, mille viis läbi Leili Väisa, pidi välja selgitama, kas Kaika kandi külad vajavad külavanemaid ja kogukonnavanemat, mis oleks nende rollid ja kas nende tegevus peaks olema tasustatav. Leiti, et külad võivad endale valida külavanema, kui peavad seda vajalikuks, kogukonna vanemat aga, kes esindaks kogu Kaika kanti, oleks kindlasti vaja ja tema töö peaks olema ka tasustatav. Siiani on Haabsaare küla ja Kaika küla valinud endale uued külavanemad, kelleks on Haabsaares Ella Raudsepp ja Kaikas Hendrik Liiming. Otsustati, et kogukonna vanema valimised korraldatakse üldrahvalikud s.t. esitatakse kandidaadid, kelle hulgast saab rahvas valida sobiva inimese meid esindama nii valla kui ka muidu avalikkuse ees. Järgnev aktiiv koosolek toimub 18.juunil Haabsaares, kus tehakse kokkuvõtted rahvakoosolekust ja planeeritakse arengukava tegemise edasist käiku.

Irje Karjus

Andke neile vabadust

Euroopa kaitsealade päeval 20. mail toimus Karula rahvuspargis loodushariduse päev, **mis on kujunenud traditsiooniliseks kaitsealal elavate laste kohtumise päevaks. Rahvuspargi keskusesse kogunes 26 põhikooliealist last.**

Seekord oli päeva kandvaks teemaks eesti hobune. Jutuks tuli eesti hobuse erilisus ja olulisus. Vaadati Ago Ruusi filmi "Varjupaik". Tuvastati, et Karula rahvuspargis elab neli eesti hobust: Reesia, Rilla, Remeedia ja Ryki. Lähemalt sobitati sõprust Reesiaga. Päeva lõpus kirjutasi lapsed teemal "Miks ja kuidas on vaja kaitsta eesti hobuseid." Taas kord võis tõdeda – kui maailm anda laste kätte, sujuks kõik paremini...

Siinkohal mõned mõtted lastelt:

Eesti hobust saab kaitsta kui neid ei müüduks välismaalastele vaid eestlastele ja hobustele tuleb anda vabadust.

Jüri Drenkhan 11.a Mähkli küla, Karula

Inimesed ei tohiks olla nii õelad (ministeeriumi töötajad) nagu seal filmis ("Varjupaik"). Inimesed peaksid vähemalt rääkima hobusekasvatajatega. Eesti hobused peaksid rohkem järglasi saama, siis poleks neid nii vähe. Inimesed peaksid hobusekasvatajatest aru saama.

Kairi Saaron 12a Jõepera küla, Karula

Kuidas kaitsta eesti hobust – sellele on väga raske vastata. Võib olla tuleb inimestele sellest rohkem rääkida. Äkki läheb siis inimestel süda hellaks ja nad hakkavad ise eesti hobuseid kasvatama. Teiseks võiks eesti hobuste hinnad madalamaks panna. Äkki siis mõni ostab, kellel nii palju raha ei ole. Üldiselt ei saagi neid väga kaitsta, nende eest tuleb lihtsalt hoolitseda.

Maarja Rätsepp 14a Rebasmäisa küla, Karula

See, kes on saanud ratsutada eesti hobusega, teeb kindlasti midagi eesti hobuse heaks.

Jonatan Karjus 11a. Mähkli küla, Karula

Eesti hobuste eest tuleks hoolitseda, nad ei nõua ju palju.

Eike Laidver 11a Kaika küla, Karula

Selle ilusa looma kaitsmine on loomulikult raskem kui rääkida. Peab inimesi teavitama probleemist. Need filmid on hea näide kuidas inimesi mõtlema panna.

Ja kindlasti tuleb jätkata tööd lastele selle probleemi teavitamiseks.

Pikne Kama 15a Rebasmäisa küla, Karula

Eesti hobuseid ei kasutata enam nii nagu vanasti, masinad teevad töö ära.

Eesti hobuse kaitseks peaks riik eraldama rohkem raha – siis ehk oleks rohkem inimesi, kes hoiaksid neid alles.

Viljo Tsimmer 16a. Rebasmäisa küla, Karula

Võtke alati kas või üks eesti hobune perre, kui teil on väikseid lapsi, sest hobune valmistab alati rõõmu.

Mart Osvin 10a. Kaika küla, Karula

Eesti hobusel peab olema hea peremees. Eesti hobusel peab olema kodu.

Merilin Roosileht 10a. Ähijärve küla, Karula

Siim Hirse 10a Jõepera küla, Karula

Kui Eestimaa rahvas ise eesti hobust hoiab ja kaitseb, säilitab eesti rahvas oma hobuse.

Rain Drenkhan 13a. Mähkli küla, Karula

Kristi Kalve,
ürituse läbiviija

Jüripäeval toimunud mõttetalgud puudutasid põllumajanduse arendamist, muuhulgas oli juttu ka Maaelu Arengu Kavast. Käesolevas artiklis antakse lühiülevaade kõneldust. Põhjalikumat infot saab Rahvuspargi kontorist, samuti on maaelu arengukava tutvustus üleval Põllumajandusministeeriumi kodulehel www.agri.ee (toim.)

Maaelu Arengu Kava 2004-2006

Põllumajandusministeeriumis on ettevalmistamisel Maaelu Arengu Kava aastateks 2004-2006. Selle raames hakatakse Eesti põllumajandustootjatele maksma toetusi, mille eesmärkideks on põllumajanduse ümberkorraldamise sotsiaal-majandusliku koormuse leevendamine, põllumajanduskeskkonna säilitamine ja mitmekesistamine ning maapiirkonna regionaalne tasakaalustamine.

Vähemsoodsaate piirkondade meetme eesmärgiks on maakasutuse ja asustuse kestvuse toetamine piirkondades, kus põllumajandusel on oluline roll kultuurimaastike kujundajana, kuid tootmine ei ole looduslike ja majanduslike tingimuste tõttu konkurentsivõimeline. Toetust võib taotleda isik, kes omab või kasutab vähemalt kolme hektarit maad vähemsoodsa piirkonnas. Taotleja peab tegelema põllumajanduskultuuride kasvatamisega või kasutama rohumaad niitmiseks või karjatamiseks etteantud loomkoormusega ning jätkama põllumajanduslikku tegevust vähemalt viie aasta jooksul alates esimesest toetuse maksmisest. Lõplikult on vähemsoodsa piirkonnad veel välja valimata.

Ühenduse nõuetega vastavusse viimise meetme eesmärgiks on tasandada Eesti loomakasvatajate mahajäämust keskkonnahoius ja vähendada vastavate investeeringutega kaasnevat käibevahendite vajakut. Toetust võivad taotleda põllumajandustootjad, kellel on üle 10 loomühiku kariloomi, nitraaditundlikel aladel üle 5 loomühiku kariloomi. Toetatavaks tegevuseks on sõnnikukäitluse vastavusse viimine keskkonnanõuetega (sh sõnniku eemaldamine, sõnniku hoiustamine ja sõnniku laotamine). 31. detsembriks 2008. peab taotleja sõnnikukäitlus vastama keskkonnanõuetele.

Elatustalu kohanemise meede on suunatud maapiirkonnas tegutsevatele väiksematele põllumajandusega tegelevatele ettevõtjatele, et leevendada Euroopa Liiduga liitumisest tulenevate võimalike ümberkorraldustega seotud täiendavat majanduslikku koormust. Toetust võivad taotleda põllumajandussaaduste tootmisega tegelevad füüsilisest isikust ettevõtjad, kelle eelneva majandusaasta põllumajandussaaduste realiseerimise netokäive on üle 45 000 kr, aga kogurealiseerimise netokäive ei ületa 250 000 krooni aastas. Toetatavateks tegevusteks on põllumajandussaaduste tootmise arendamine ning muu maaettevõtlusega alustamine ja/või selle arendamine.

Otsetoetuste lisamakse eesmärgiks on vähendada otsetoetuste taseme erinevust ning sellega tõsta Eesti põllumajandustootjate konkurentsivõimet Euroopa Liidu siseturul.

Põllumajanduslik keskkonnatoetus on maaelu ja keskkonnasõbralikku põllumajandust arendavate toetuste kompleks, mille üldpõhimõtted tulenevad Euroopa Liidu maaelu arengu määrusest (EÜ/1257/99). Kuna Euroopa Liidu põllumajanduspoliitika liigub keskkonnasõbralikkuse poole, on varasemaga võrreldes olulisel määral suurenenud keskkonnatoetuse eelarve. Toetatakse täiendavaid tegevusi, mis on mitmekülge elukeskkonna säilimiseks ja arendamiseks vajalikud, kuid mida tootja toetuseta üldjuhul ette ei võtaks. Sellised tegevused on näiteks seotud bioloogilise ja maastikulise mitmekesisuse, kultuuri- ja looduspärandi säilimise ning maapiirkonnas alternatiivse majandustegevuse arendamisega.

Eestis rakendub põllumajanduslik keskkonnatoetus kolmes järgus:

1. Teatud meetmete üleriigiline käivitamine. 2000. aastal alustati üleriigiliselt mahepõllumajandusliku tootmise ja eesti maakarja toetamisega.

2. Teatud meetmete käivitamine pilootaladel. 2001. aastal alustati teatud tegevuste (keskkonnasõbralik majandamine, eesti tõugu hobuse kasvatamine, kiviaia taastamine ja hooldamine, põllumajanduslikust kasutusest ajutiselt väljas oleva võsastunud põllumajandusmaa hooldamine, mitmeliigilise põõsariba rajamine, tiigi ja märgala rajamine) toetamist kahel pilootalal (Lümanda ja Kihelkonna valdades Saaremaal ning Palamuse vallas Jõgevamaal). 2002. aastal alustati 55-s peamiselt riigi äärealadel asuvas vallas toetuse maksmisega hea taimekasvatustava võtete kasutamiseks ning ajutiselt kasutusest väljas oleva võsastumata riigimaa hooldamiseks. Üleriigiliselt hakati toetama eesti tõugu hobuse kasvatamist.

3. Euroopa Liiduga liitumisel rakendub põllumajanduslik keskkonnatoetus ühena Maaelu Arengu Kava meetmetest kogu Eesti Vabariigi territooriumil.

Pärast Euroopa Liiduga liitumist makstakse põllumajanduslikku keskkonnatoetust põllumajandustootjatele:

- kes täidavad põllumajandusliku keskkonnatoetuse nõudeid vähemalt viis aastat (tootjaga sõlmatakse viieaastane leping);
- kes kasutavad õiguslikul alusel vähemalt ühte hektarit põllumajandusmaad;
- kes täidavad üldisi keskkonnanõudeid.

Üldised keskkonnanõuded on selline põllumajanduslik tootmisviis, mida põllumajandustootja asjameses piirkonnas järgiks.

Euroopa Liidu liikmesriigid peavad oma maaelu arengukavades ette nägema kontrollitavad standardid, mis tulenevad kehtivatest seadustest.

Kui toetuse kontrolli käigus avastatakse üldiste

keskkonnanõuete rikkumisi, on liikmesriigil õigus vähendada toetuse suurust.

Töögrupi poolt välja töötatud põllumajandusliku keskkonnatoetuse meede koosneb:

1. Keskkonnasõbralikust tootmisest
2. Lisameetmetest
3. Erimeetmetest

Põllumajandustootja, kes taotleb toetust **keskkonnasõbraliku tootmise** eest, peab tootmises ümberkorraldusi tegema kogu ettevõtte põllumajandusmaal. Tootja peab koostama kogu ettevõtte keskkonnasõbraliku majandamise plaani, mis koosneb põllumassiivi kaardist, kuhu tuleb kanda maaüksuste kaupa kogu ettevõtte põllumajandusmaa, väetusplaani ja viljavahelduse plaani. Vastavalt viljavahelduse plaanile peab rakendama viljavaheldust. Piiratud on väetiste kasutamine, peab laskma teha mullaproovid, millega määratakse mulla happesus ning fosfori-, kaaliumi- ja orgaanilise aine sisaldus. Lisaks peab tootja niitma ajutiselt kasutusest väljas olevat põllumajandusmaad ning osalema keskkonnasõbraliku tootmise koolitusel. Toetust keskkonnasõbraliku tootmise eest saavad taotleda kõik Eesti põllumajandustootjad alates 2004. aastast.

Põllumajandusliku keskkonnatoetuse **lisameetmete** eest saavad toetust taotleda põllumajandustootjad, kes täidavad keskkonnasõbraliku tootmise nõudeid.

Sarnaselt keskkonnasõbraliku tootmisega on ka **keskkonnasõbralik majandamine** meede, mille nõudeid peab põllumajandustootja täitma kogu ettevõtte põllumajandusmaal. Tootja, kes taotleb toetust keskkonnasõbraliku majandamise eest, peab säilitama ja põllumassiivi kaardile märkima poollooduslikud kooslused ning väärtuslikud maastikuelemendid. Põllumajanduskultuuride kasvatamisel peab järgima külvikorda. Bioloogilise ja maastikulise mitmekesisuse suurendamiseks tuleb põlluservadesse ja 30 hektarit suuremate põldude liigendamiseks jätta mitmeaastase taimestikuga ribad. Piiratud on väetiste kasutamine. Toetust keskkonnasõbraliku majandamise eest saavad taotleda kõik Eesti põllumajandustootjad alates 2005. aastast.

Mahepõllumajandusliku tootmise eest toetuse taotleja peab täitma "Mahepõllumajanduse seaduse" nõudeid ning tema ettevõtte peab olema Taimetoodangu Inspeksiooni poolt tunnustatud. Lisaks peab tootja osalema mahepõllumajanduse-alasel koolitusel. Meede rakendub üleriigiliselt alates 2004. aastast.

Maastikuelementide rajamise, taastamise ja hooldamise meetme alt toetatakse kiviaedade rajamist, taastamist ja hooldamist, mitmeliigilise põõsas-

riba rajamist ja hooldamist ning tiikide ja märgalade rajamist ja hooldamist.

Väärtuslikud maastikud on maakonnaplaneeringu teemaplaneeringu "Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused" üheks osaks. Väärtuslikel maastikel toetatakse selliseid hooldustöid, mis on maastikuhoiduskavas ette nähtud, aga mida muude keskkonnatoetuse meetmete alt ei toetata.

Erimeetmete eest võivad toetust taotleda kõik põllumajandustootjad, kes vastavad põllumajandusliku keskkonnatoetuse saamiseks kehtestatud nõuetele, kogu ettevõttes tootja põllumajandustootmist ümber korraldama ei pea.

Poollooduslike koosluste hooldamise meetme raames makstakse toetust põllumajandustootjatele, kes vastavalt hooldussoovitustele majandavad puisniite, lamminiite, aruniite, rannaniite, soostunud ja sooniite, loopealseid ja puiskarjamaid. Toetust makstakse ka piirde rajamiseks karjatatavale kooslusele. Toetussumma sõltub hooldatava koosluse tüübist, keskmine toetussumma on umbes 1500 kr/ha. Maaelu Arengu Kava raames rakendub meede alates 2005. aastast.

Talvise taimkatte meetme alt toetatakse maa hoidmist talvel põllukultuuridega kaetult. Toetus on kaheastmeline - tootjale, kelle põllukülvikorras olevast maast on talveperioodil taimkattega kaetud 30%, makstakse toetust orienteeruvalt 100 krooni põllumajandusmaa hektari kohta; tootjad, kes hoiavad talvel taimkattega kaetuna 50% põllukülvikorras olevast maast, saavad toetust orienteeruvalt 200 kr/ha. Meede rakendub üleriigiliselt alates 2005. aastast.

Ohustatud tõugu looma kasvatamine - toetatakse eesti maatõugu lehma ja eesti hobuse kasvatamist.

Liigikaitseliste projektide meetme alt **toetatakse kahte tegevust: ohustatud kahepaiksetele elupaikade rajamist ning rändlindude söödaalade rajamist.**

Põllumajanduslikuks keskkonnatoetuseks on 2004. aastal ette nähtud 163 miljonit krooni, 2005. aastal 303 miljonit krooni ning 2006. aastal 393 miljonit krooni.

Kuna põllumajanduslikuks keskkonnatoetuseks ettenähtud rahasumma kasvab märkimisväärselt 2005. aastal, siis rakendub põllumajanduslik keskkonnatoetus kogu väljapakutud mahus alates 2005. aastast.

Sille Teiter,
Põllumajandusminister

KAIKA SUVÕÜLIKUUL 2003

Timahavanõ Kaika suvõülikuul peetäs 8-10 põimukuul Urvastõ kooli man.
Täpsemb tiidüs Võro Instituudist.

Algas kultuuripärandi kaitse projekt Karula Rahvuspargis

Karula Hoiu Ühing ja Karula Rahvuspark alustasid maikuus projektiga "Kultuuripärandi kaitse kaitsealadel." Nagu nimigi ütleb, tegeleb projekt vana ja väärtusliku säilitamisega. Karula kandi ajaloo uurimisel ja hoidmisel tehakse aasta jooksul tööd 570 346 krooni eest. Tegu on pilootprojektiga, mis annab häid mõtteid ka teistele Eesti kaitsealadele.

Et aru saada ettevõtmise vajalikkusest, võib lihtsalt oma külas ringi vaadata. Mõnel pool on toreda vana rehehoone katus juba päris auklik ja seinapalgid pehkinud, teises õues seisab kurvalt kiivas vana ait või küün, kolmandas kohas on võimsad vanad palkseinad kohe-kohe laiali vajumas. Omanik pole süüdi, sest parandamine on väga kulukas ja tömahukas. Siin ongi abi projektirahadest. Tänavu saavad uue katuse, seinad või laudise Karkküla lahusrehi, Mundi rehi, Sibula kuivati, Sora heinaküün ja Suuresõõru-Hinni lahusrehi. Kohendatud ja koristatud saab ka Rebäsemõisa rehi.

Et Karula väärtuslike vanade hoonete kohta oma rahvale ja külalistele rohkem teada anda, seatakse kokku voldik "Karula majad". Sibula kuivati ja Rebäsemõisa rehe juurde pannakse püsti infotahvlid.

12 kuud kestev projekt ei piirdu ainult vanade hoonetega. Tegevuste hulka mahub kaks giidikoolitust, millest üks juba Karula ärksama rahva abiga maha peetud. Teine on plaanis järgmise aasta kevadel. Ka varasemast ajast tuttavad käsitöökoolitus ja traditsioonilise ehituse koolitus saavad tänavu toimetamiseks raha projekti rahakotist. "Vildikoja" nime kandev käsitöökoolitus toob juulikuus Ähijärve simmani ajal siinsetele nobenäppudele viltimist õpetama Eesti Rahva Muuseumi meistrid.

Suure osa projektist moodustavad ajalooüritused. Nende käigus vaadatakse läbi ja tehakse korda Karulast kogutud rahvapärимused, mis seni puutumatu arhiiviriivile seisnud.

Plaanis on üles otsida kunagine Jauga mõis ja määrata Jauga valla piirid. Viiakse läbi arhiiviuuringud ja arheoloogiline inspeksioon Haabsaare, Mähkli, Kaika, Ähijärve, Karsi, Koemõtsa, Aruküla, Ipera ja Litsmõtsa külates. Passistatakse Karkküla kalme.

Ja lõpuks projekti kõige tähtsamad osad - ehitusregistri koostamine ja kultuuripärandi kaitse kontseptsiooni loomine. Ehitusregistri nime all sünnib arvutiprogramm, kuhu kantakse kõik Karula piirkonna taluhooned, nendega seonduv dokumentatsioon ja ajalooline taust. Andmebaas on abiks majaoomanikele, giididele ja rahvuspargile. Kui

veebipõhine programm ennast Karulas õigustab, saavad seda kasutada ka teised rahvuspargid. Korraldusse ülevaadet väärtuslikest taluhoonetest pole ju esialgu veel ühelgi kaitsealal, kogu Eestist rääkimata. Terve Eestimaa tarvis on mõeldud ka kultuuripärandi kaitse kontseptsioon, mis peaks Karula kogemuste varal abiks olema nii kaitsealadel, ministeeriumides kui ka näiteks Muinsuskaitseametis ja omavalitsustes. Kõik projekti tegevused valmistavad ette kontseptsiooni loomist.

Kelle rahakotist siis tuleb see rohkem kui pool miljonit krooni, mis siinset ajalugu hoida aitab? Põhirahastaja on Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse kohaliku omaalgatuse programm, mis toetab projekti rohkem kui kolmesaja tuhande krooniga. Teine suurrahastaja on Karula Rahvuspark. Väiksemate summadega toetavad Eesti Rahva Muuseum, Lahemaa Rahvuspark ja Karula Hoiu Ühing.

Projekti viivad läbi Karula Hoiu Ühingu liikmed ja rahvuspargi töötajad, tegemisi koordineerib KHÜ juhatuse esimees Kristi Kalve. Ajalooürituste juures on põhiraskus Eesti Rahva Muuseumi ja Tartu Ülikooli spetsialistidel. Aga kõige tähtsam on muidugi Karula kandi inimeste endi kaasalöömine – abiks võib ju olla ka sõbralik sõna ja mõistev suhtumine.

Liilia Tali
Karula Hoiu Ühing, projektijuht

Keskuse majutushoonel on uus kasutaja

Alates juunist on Karula Hoiu Ühing Karula Rahvuspargi õppekeskuse majutushoone kasutaja. Maja on algselt ehitatud loodusõppe- ja looduskaitseüritustel osalejate majutamiseks.

Hoonel on õppeklass väiksemate seminaride, nõupidamiste ja koolituste läbiviimiseks. Majutus-

hoone kaasatakse arendustegevusse, mis on seotud loodusturismi ja pärandkultuuri ürituste korraldamisega.

Kristi Kalve,
Karul Hoiu Ühingu juhataja

Tulemas on Ähijärve käsitööpäev

12. juulil toimub Ähijärve käsitööpäeva raames õpituba *Vildikoda*.

Õpituba *Vildikoda* on osa Karula Rahvusparki ning Eesti Rahva Muuseumi koostööprojektist *Karula Rahvusparki pärandikultuur. Juured ja tänapäev*, mille eesmärkideks on kohalike loodusoludega seotud kultuuripärandi säilitamine ja säästva maamajanduse arendamine. Õpitoa korraldamise laiem eesmärk on seotud Karula Rahvusparkis käivitunud LIFE-programmiga, mille ühe osana propageeritakse kohalike elanike seas eesti maatõugu lammaste kasvatamist (seotud ka poollooduslike niitude säilitamise projektiga). Seetõttu on ka lambavilla erinevad traditsioonilised ja tänapäevased kasutusvõimalused varasemast aktuaalsemaks muutunud.

Lisaeesmärgina püüame aidata maaelanikel leida alternatiivseid töövõimalusi valdkondades, mis tugineksid kohalikele kultuuripärandile.

Õpituba koosneb viltimise tehnika tutvustusest ning praktilisest kursusest, kus osalejad saavad põhitehnika ise järele proovida. Vildime taimedega värvitud villast ning räägime villa erinevatest kasutusvõimalustest tänapäeval, sh ka mittetraditsioonilistest, kuid potentsiaalset turgu omavatest kasutusviisidest (nn ökoloogilised tooted). Töö- ja õppematerjalid on osalejatele tasuta. Vildikoja viivad läbi tekstiilikunstnik Marge Pärnits ja etnoloog Helena Grauberg.

Kristel Rattus,
Eesti Rahva Muuseum

Loodushoiutoetused

Karula rahvusparkis paiknevad kinnistute omanikud/maakasutajad saavad ka käesoleval aastal heinakteoks looduslikel niitudel loodushoiutoetust. Samuti toetatakse niitude puhastamist võsast.

Enamus taotlustest on kokku korjatud ning aeg on alustada lepingute sõlmimisega niidutoetuste maksmiseks.

Esitatud taotluste alusel alustatakse lepingute sõlmimisega juunis.

Käesoleval aastal toetatakse Karula rahvusparkis nagu ka eelnevatel aastatel aru, soo-, soostunud ja lamminiitude hooldamist ning taastamist.

Kõigil, kes soovivad veel esitada taotlust loodushoiutoetuse saamiseks, palun pöörduda juuni- või juulikuu jooksul kaitseala administratsiooni poole (Ähijärve küla, Antsla vald, Võrumaa, tel. 28 350, 05167801).

Lubatud hooldustööd ja nende eest makstavad toetused:

Lamminiidu (luha), soostunud- või sooniidu hooldamine 650 kr/ha; aruniidu hooldamine 500 kr/ha; niidu puhastamine võsast, olenevalt võsa kõrgusest ja tihedusest 2000 – 5000 kr/ha; lamminiidu, soostunud

või sooniidu kuni 1,5 m kõrgusest võsast puhastamisel võib raiutud võsa mitte koristada, põletada või peenestada, sellisel juhul makstakse tasu hõreda võsa raiumisel 1300 kr/ha, keskmise tihedusega võsa raiumisel 1800 kr/ha ja tiheda võsa raiumisel 2200 kr/ha.

Niitude hooldamisel või taastamisel tuleb täita järgmisi nõudeid:

1. mitte kasutada kasvuregulaatoreid;
2. mitte künda ega külvata, mitte rajada kuivendussüsteeme ning kasutada pestitsiide või väetisi;
3. aruniidu, lamminiidu (luha), soostunud niidu ja sooniidu hooldamisel tuleb niitmist alustada peale 01. juulit, niita keskelt-lahku või servast-serva meetodil, hein riisuda ja ära vedada;
4. niitude võsast puhastamisel tuleb raiutud võsa koristada, põletada või peenestada;
5. lamminiidu, soostunud- või sooniidu kuni 1,5 m kõrgusest võsast puhastamisel võib raiutud võsa mitte koristada, peenestada või põletada, sel juhul on toetuse summa väiksem.

Henno Peegel,
Karula RP loodushoiutoetuste korraldaja
Tel. 05167801

Looduslaager Karulas

16.-18. mail toimus traditsiooniline Lõuna-Eesti kaitsealade õpilaste looduslaager, toimumispaigaks oli seekord Karula rahvuspark. Laagrist võttis osa 36 õpilast Antsla, Lepistu, Haanja, Rõuge, Ruusmäe, Viitina, Pühajärve, Otepää ning Lüllemäe koolidest.

Ähijärvel toimuvate laagrite positiivne omapära on see, et laagrid ei toimu koolimajas, vaid seda võib võtta kui puhkust metsade ja põldude vahel ning kauni järve lähistel paiknevas külalistemajas. Esmamulje Karula rahvusparki sattunud on nagu oleks sattunud väga üksildasse paika, kus võib kohalikel teedel liikudes kokku sattuda vaid metsloomadega. Matkadel ning ekskursioonidel kogetu põhjal see kuju-

telm tasapisi kaob, selgub, et lisaks kaunile loodusele on Karulale iseloomulik rikkalik kultuurilugu ning toredad kohalikud inimesed.

Seekordse looduslaagri märksõnaks kujunes vihm, mida jätkus kõigiks kolmeks laagripäevaks. Sellest hoolimata tutvuti Karula looduse ning ühtlasi üksteisega matkates, maastikumängu mängides, loodusviktoriinist ja sportlikest teatevõistlustest osa võttes ning linnulaulu kuulamist õppides. Üldkokkuvõttes osutusid koolidest edukamateks Lepistu, Lüllemäe ning Pühajärve põhikool.

Margit Turb,
Otepää Looduspark

Karula Rahvusparki kontor
ja külastuskeskus
on avatud
E-T kell 9-17,
K-P kell 10-18.

Address:
Ähijärve küla,
Antsla vald, 66405
Võrumaa.

Tel. (078) 28 350 ja
052 51 552.
Faks (078) 28 350.

E-post:
kiri@karularahvuspark.ee

Välja antud Sihtasutuse
Keskonnainvesteeringute
Keskus toetusel.

KAASTÖID
JÄRGMISESSE
INFOLEHT
OOTAME KUNI
1. SEPTEMBRINI 2003.

Kombed ja pruugid

Ristimine

Ristimise vett ei tohtinud keegi muu tuua, kui vanamoor, kes sünnitamise juures oli.

Pärast ristimist viskas vanamoor vee vastu lõuna päeva katusse. Kui vesi kõrgele visati, siis saab see laps elus kõrge au osaliseks.

Jutustanud
Juhan Klasmann

Kass läbi aia visata, kui lammas ei hoia poega, siis ta ehmatas, juusk oma talle juurde.

Jutustanud
Sergei Mölder

VAATA MEID KA INTERNETIST:

www.karularahvuspark.ee

INFORMATSIOON

KUTSUME NÄITUSI KÜLASTAMA

Karula Rahvusparki Õppe- ja külastuskeskuses on alates maikuust vaatamiseks üles pandud 3 näitust. Õppekeskuse majutushoones saab vaadata fotosid konkursilt Looduse aasta foto 2001. Keskuse aidas saab tutvuda Karula Rahvusparki 10 aasta töid ja tähtsündmusi tutvustava näitusega "Kümme aastat Karula rahvusparki". Näitus on tagasisivaateks rahvusparki kujunemisele ning meie meeskonna töödele ja tegemistele. Sealsamas aidas on ka väljapanek Karula Rahvusparki poolt 10 aasta jooksul välja antud trükistest.

KARULA RAHVUSPARGI ÕPPE- JA KÜLASTUSKESKUSE INFOPUNKT

on avatud suveperioodil ka nädalavahetustel, sealt tasub läbi nii kohalikel elanikel kui ka kõigil külalistel. Vaadata saab uut multimeediaprogrammi ning slaidiprogrammi. Samuti on vabaks kasutamiseks avalik internetipunkt.

EESTI LIHAVEISE KASVATAJATE SELTSI SUVEPÄEVAD

11.–12 juuli algusega kell 12.00 toimuvad Karula rahvusparkis Ähijärvel.
11.juuli õhtul kell 20.00 simman.

SIMMAN

Ähijärve simman toimub 12.juulil 2003.a. Esineb rahvaliku muusika ansambel "Hoia ja keela" Võrumaalt, kohal on Tsooru rahvamaja rahvatantsurühmad.

METSAOMANIKE NÕUPÄEV

19. augustil toimub Karula rahvusparki traditsiooniline metsaomanike koolituspäev. Õppepäeva esimene pool viiakse läbi metsas. Selle käigus demonstreeritakse puude valikut raieks ning harjutatakse raie ulatuse ja väljaraiutava puidu koguse silmamõõdulist hindamist. Päeva teises pooles toimub mõttevahetus metsade majandamisest kaitsealal. Oodatud on kohalikud metsaomanikud ning metskondade töötajad.

MAALILAAGER

20.–26.augustil viiakse läbi maalilaager rahvusparki elanikele.

Tänavuses maalilaagris saavad soovijad õppida lisaks tavapärasele põrandapapile maalimise ka lõuendi raamile pingutamist ning sellele maalimist. Viimane on paberile või papile maalimisest sootuks erinev kogemus, mida päris algajatele esimese asjana ei soovitaks. Kavas on ka loengud pildiruumist ja perspektiivist ning värvi rollist maalil. Täiskasvanuid juhendab Eve Valper.

Lastega, nagu eelmiselgi aastal tegeleb Epp Viires. Kätt saab proovida guašside ja ölikriitidega. Kuna osalejate arv on piiratud, palume osavõtuks registreeruda telefonidel (078) 28 350, 05 251 552.

TRADITSIOONILISE EHTUSE KOOLITUS

toimub 3.–4.septembril. Tänavu on koolituse teemadeks maakiviehitus – maakivimüüri remont ja taastamine ning naturaalsed värvid: rootsi värv, värnitsa- ja lubivärvid. Oodatud on kõik huvilised!

Karula Rahvusparki metsaspetsialist Rainer Kuuba
võtab vastu teisipäeviti kell 10-16.
Muul ajal kohtumiseks leppida eelnevalt kokku telefonil 051 757 61.

Karula Rahvusparki maa- ja planeeringuspetsialist Henno Peegel võtab vastu
teisipäeviti ja neljapäeviti kell 10-17.